ŠTUDIJA

dr. Jernej Štromajer
September 2026

Kdo ima (in kdo ne) sedež v slovenskem parlamentu?

Neenake demokracije 2026

Friedrich Ebert Stiftung

Kolofon

Založnik
Friedrich-Ebert-Stiftung
Pisarna za Hrvaško in Slovenijo I Zagreb
Praška 8
10000 Zagreb
Hrvaška
↗ https://croatia.fes.de

Odgovornost
Felix Eikenberg

Kontakt
Felix.Eikenberg@fes.de

Oblikovanje
Bestias

Tisk
Kvik Print

Stališča, izražena v tej publikaciji, odražajo osebna mnenja avtorjev in niso nujno skladna s fundacijo Friedrich-Ebert-Stiftung.
Publikacije Friedrich-Ebert-Stiftung se ne smejo uporabljati za namene volilne kampanje.

November 2026.
© Friedrich-Ebert-Stiftung

ISBN 978-953-8376-39-9 (print)
ISBN 978-953-8376-40-5 (elektronska)

Podrobnejše informacije o tej temi lahko najdete na:
↗ www.fes.de/publikationen

Friedrich Ebert Stiftung

dr. Jernej Štromajer
September 2026

Kdo ima (in kdo ne) sedež v slovenskem parlamentu?

Neenake demokracije 2026

Kazalo

Splošni pregled 3

Premalo zastopana mladina in potreba po strukturnih spremembah 4

Strukturne ovire za sodelovanje mladih žensk
in izobrazba kot vstopna ovira 5

Tipična poklicna skupina slovenskega poslanca 7

Sklepi in priporočila 9

Viri in literatura 12

Splošni pregled

Državljani Republike Slovenije izvolijo svoje predstavnike, tj. odločajo o sestavi Državnega zbora, s splošnim, enakopravnim, neposrednim in tajnim glasovanjem. Državni zbor sestavlja 90 poslank in poslancev, vključno s poslancema italijanske in madžarske narodne skupnosti. Izvoljeni poslanci so organizirani v poslanske skupine.

Ta študija analizira sestavo slovenskega parlamenta glede na stanje septembra 2026, in sicer na podlagi rezultatov volitev marca 2026 ter sprememb v sestavi, ki so nastale zaradi imenovanja nekaterih izvoljenih poslancev za ministre in državne sekretarje.

Volilni sistem za slovenske parlamentarne volitve leta 2026 je ostal enak kot leta 2022 (leta 2024 je bil sicer uspešno izveden posvetovalni referendum o spremembah volilnega sistema, vendar pobuda ni dobila potrebne podpore v parlamentu). Volilni sistem torej še vedno dodeljuje 88 sedežev po celotnem ozemlju Slovenije, pri čemer sta dodatna dva sedeža rezervirana za predstavnika italijanske in madžarske narodne skupnosti. Poslanci so predstavniki celotnega naroda in niso vezani na nobena navodila. Volitve v Državni zbor razpiše predsednik republike. Če ga ne prekinejo predčasne volitve, traja mandat poslanca štiri leta. Za poslanca Državnega zbora je lahko izvoljen vsak državljan, ki je dopolnil 18 let in ima ustrezno pravno sposobnost.

Od 1. septembra 2026 je največja parlamentarna skupina Gibanje Svoboda z 29 poslanci, sledijo ji SDS z 28 poslanci, skupna poslanska skupina NSi, SLS in FOKUS z 9 poslanci, SD s 6 poslanci, Demokrati s 6 poslanci, Levica s 5 poslanci, Resni.ca s 5 poslanci ter skupina, ki zastopa italijansko in madžarsko manjšino, z 2 poslancema. V primerjavi z volitvami leta 2022 lahko vidimo, da sta sedeže v slovenskem parlamentu pridobili dve novi stranki: desnosredinska stranka Demokrati (predsednik stranke je nekdanji poslanec SDS Anže Logar) in populistična stranka Resni.ca, prav tako pa sta bili v Državni zbor na novo izvoljeni stranki SLS in FOKUS, in sicer na skupni volilni listi z N.Si.

Za potrebe študije bodo uporabljeni podatki Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) za prikaz pregleda zastopanosti v primerjavi s splošnim prebivalstvom. Takšna primerjava lahko ponudi vpogled v zastopanost različnih družbenih skupin v slovenskem parlamentu. Starost in demografska struktura poslancev sta upoštevani na podlagi sestave Državnega zbora septembra 2026.

Slika 1

Sestava Državnega zbora RS glede na stanje septembra 2026

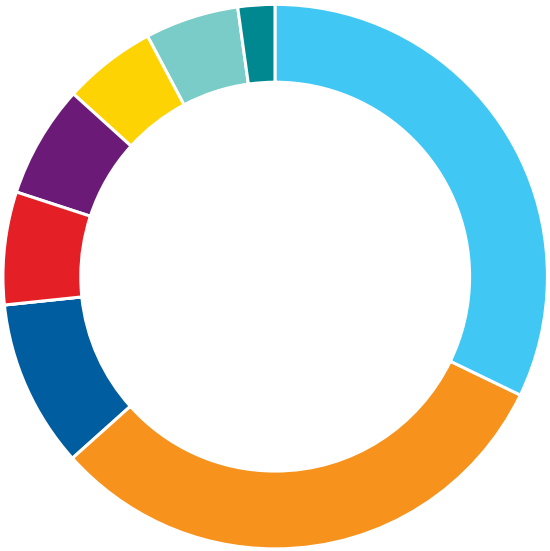

Status: 2026
Source: National Assembly (Državni zbor)

Premalo zastopana mladina in potreba po strukturnih spremembah

Prvi korak analize se osredotoča na starostno sestavo slovenskega parlamenta. Slika 2 kaže, da so bili na splošnih volitvah leta 2026 v Sloveniji, za razliko od nekaterih sosednjih držav, izvoljeni le štirje poslanci, mlajši od 30 let – od tega so bili trije med njimi ponovno izvoljeni, četrti pa se je pridružil parlamentu, potem ko je izvoljena poslanka iz njegove stranke postala ministrica v vladi. Najmlajši izvoljeni poslanec je bil na dan volitev star 26 let. Ta starostna skupina je glede na podatke močno podzastopana.

Po podatkih SURS bi število državljanov v starosti od 18 do 29 let upravičevalo 26 sedežev v parlamentu. V resnici imajo le štiri sedeže. Statistično gledano to pomeni, da je generacija mlajših od 30 let – ki jo pogosto imenujemo »prihodnost države« – podzastopana za 22 poslancev. To kaže na znatno vrzel v zastopanosti in nakazuje, da se mladi v Sloveniji soočajo z deficitom demokratične participacije na parlamentarni ravni; vrzel je od zadnjih volitev ostala v bistvu nespremenjena.

Druga starostna skupina, državljani v starosti od 30 do 44 let, na podlagi podatkov SURS obsega idealni delež 17 poslancev. V sedanjem parlamentu tej starostni skupini pripada 22 poslancev, kar pomeni prekomerno zastopanost za pet sedežev – vsi so moški, medtem ko imajo ženske v tej starostni skupini točno idealno zastopanost. To kaže, da je skupina prebivalcev srednjih let tokrat prekomerno zastopana v primerjavi s svojim demografskim deležem. Največji delež sedežev imajo ponovno (kot v študiji iz leta 2025) poslanci v starosti od 45 do 59 let, ki v sedanjem parlamentarnem mandatu štejejo 42 poslancev (dva manj kot leta 2025). Po podatkih SURS bi morala ta skupina v idealnem razmerju zasedati le 19 sedežev. To pomeni, da je ta skupina prekomerno zastopana kar za 23 poslancev. Iz tega je mogoče sklepati, da v slovenskem parlamentu prevladujejo posamezniki v poznih 40. in 50. letih, kar močno presega njihov sorazmerni delež v strukturi prebivalstva. Nazadnje je starostna skupina 60+ zastopana z 22 poslanci, kar je manj od njihovega idealnega sorazmernega deleža 28 sedežev, s šestimi poslanci manj kot prej. In medtem ko so starejši moški še vedno prekomerno zastopani, so starejše ženske zastopane nezadostno (tako kot v starostni skupini do 30 let).

Z vidika političnih strank podatki kažejo, da so poslanci, mlajši od 30 let, zastopani v največjem liberalnem in desnosredinskem taboru oz. v največjih dveh strankah, pri čemer se nobena stranka jasno ne pozicionira kot nosilka zastopstva mladih. Nasprotno pa v vseh parlamentarnih skupinah ponovno prevladuje starostna skupina od 45 do 59 let, kar zagotavlja, da politične prioritete v veliki meri odražajo skrbi te demografske skupine. Na podlagi teh ugotovitev bi lahko sklepali, da bi morebitna pomladitev slovenskega parlamenta zahtevala sistemske spremembe pri izbiri kandidatov in strategijah strank za pridobivanje novih članov in članic, saj sedanji sistem močno daje prednost starejšim skupinam in moškim.

Razpredelnica 1

Idealna zastopanost glede na podatke SURS

	sedanja sestava parlamenta			idealna zastopanost			podzastopanost (-) / nadzastopanost (+)		
starost	**sedeži**	**moški**	**ženske**	**sedeži**	**moški**	**ženske**	**sedeži**	**moški**	**ženske**
pod 30	4	3	1	26	13	13	-22	-10	-12
30–44	22	14	8	17	9	8	5	5	0
45–59	42	23	19	19	9	10	23	14	9
60+	22	17	5	28	12	16	-6	5	-11

Status: 2026
Source: SURS

Strukturne ovire za sodelovanje mladih žensk in izobrazba kot vstopna ovira

Slovenska zakonodaja v skladu z ustavnimi pravicami prepoveduje diskriminacijo na podlagi spola. Čeprav volilni sistem določa kvote za spol na kandidatnih listah, ne omogoča uporabe sistema »zadrge«. Zato politične stranke uporabljajo posebne notranje ukrepe za povečanje zastopanosti žensk.

Po podatkih SURS ženske predstavljajo približno 50,7 odstotka prebivalstva, kar bi v idealnem primeru pomenilo 46 poslank od skupno 90 članov Državnega zbora. V resnici pa v parlamentu zaseda le 33 žensk (ena več kot v zadnji raziskavi), kar predstavlja 37 odstotkov vseh poslancev. To kaže, da so ženske v slovenskem parlamentu še vedno premalo zastopane, zlasti v mlajših in starejših starostnih skupinah.

Pri pregledu starostne strukture poslank ugotavljamo, da je bila izvoljena le ena ženska, mlajša od 30 let (ista oseba kot leta 2022), tokrat pa je bilo več žensk izvoljenih v starostni skupini od 30 do 44 let. Večina poslank, 19, je še vedno v starostni skupini od 45 do 59 let, medtem ko je pet žensk (ena manj kot leta 2022) starih 60 let ali več. To kaže na jasno prekomerno zastopanost žensk srednjih let v primerjavi z njihovimi mlajšimi vrstnicami, kar nakazuje, da se mlade ženske pri vstopu v parlament soočajo z dodatnimi ovirami.

Če pogledamo sestavo po strankarskih družinah, se slika precej razlikuje. Skrajna levica ima spet najvišji delež žensk, in sicer 60 odstotkov, čeprav to v absolutnih številkah pomeni le tri poslanke. Liberalci spet dosegajo relativno dobre rezultate, saj je bilo na njihovi listi izvoljenih 14 žensk od 29 poslancev (48 odstotkov), vključno z eno, mlajšo od 30 let, in štirimi v starostni skupini 30–44 let, kar kaže, da ta strankarska družina raje imenuje mlajše ženske. Nasprotno pa imajo desnosredinske stranke nižji delež žensk, in sicer 30 odstotkov, pri čemer nimajo nobene predstavnice, mlajše od 30 let, in le dve v starostni skupini od 30 do 44 let, kar kaže, da te stranke raje nominirajo starejše ženske. Najnižja zastopanost žensk je v populistični stranki Resni.ca, ki ima le eno poslanko.

Na podlagi predstavljenih podatkov je mogoče sklepati, da so politične priložnosti za mlade ženske še vedno osredotočene v strankah levega in liberalnega spektra. Verjetnost, da bodo izvoljene, je za ženske, mlajše od 30 let, zelo majhna, razen če jih predlagajo stranke, ki si aktivno prizadevajo za uravnoteženo zastopanost spolov med mlajšimi kandidati. V parlamentu prevladujejo ženske srednjih let, kar odraža strukturne ovire za sodelovanje mladih žensk v slovenski politiki.

Razpredelnica 2

Delež žensk glede na starost in strankarsko skupino

	skupno	število poslank	delež žensk	ženske pod 30	ženske 30–44	ženske 45–59	ženske 60+
Skrajna levica	5	3	60%	0	1	1	1
Leva-sredina	6	2	33%	0	0	2	0
Liberali	29	14	48%	1	4	7	2
Desna-sredina	43	13	30%	0	2	9	2
Populisti	5	1	20%	0	1	0	0
Drugo (manjšine)	2	0	0%	0	0	0	0
SKUPAJ	**90**	**33**	**37%**	**1**	**8**	**19**	**5**

Status: 2026
Source: National Assembly (Državni zbor)

Glede izobrazbene ravni je mogoče slovenski parlament v obdobju 2026–2030 še vedno opisati kot primer »diploma demokracije« (Bovens / Wille 2017). Skupaj le 18 poslancev nima visokošolske izobrazbe, medtem ko jih ima visokošolsko izobrazbo kar 80 odstotkov.

Glede na stopnjo visokošolskega izobraževanja ima 44 poslancev diplomo, 24 poslancev magisterij ali enakovredno izobrazbo, štirje poslanci pa imajo doktorski naziv. To potrjuje prevlado visokih akademskih nazivov pri dostopu do poslanskega mandata v Sloveniji.

Kot je mogoče pričakovati ob inflaciji akademskih nazivov, so ženske v povprečju nekoliko bolje izobražene kot moški. Kar zadeva terciarno izobraževanje, ima enako število poslank kot poslancev magistrski naziv ali enakovredno izobrazbo, čeprav je žensk v parlamentu na splošno manj. Nasprotno so ženske numerično nekoliko slabše zastopane med poslanci z diplomo, prav tako pa je v primerjavi z moškimi manj poslank, ki imajo le višješolsko izobrazbo.

Vsi ti podatki skupaj kažejo, da izobrazbena raven še vedno igra pomembno vlogo pri dostopu do zastopništva v slovenskem parlamentu. Kot v mnogih drugih evropskih državah so kandidati z višjo akademsko izobrazbo v postopku izbora kandidatov in volilnem procesu v veliki večini v prednosti.

Slika 2

Sestava parlamenta glede na izobrazbo in spol

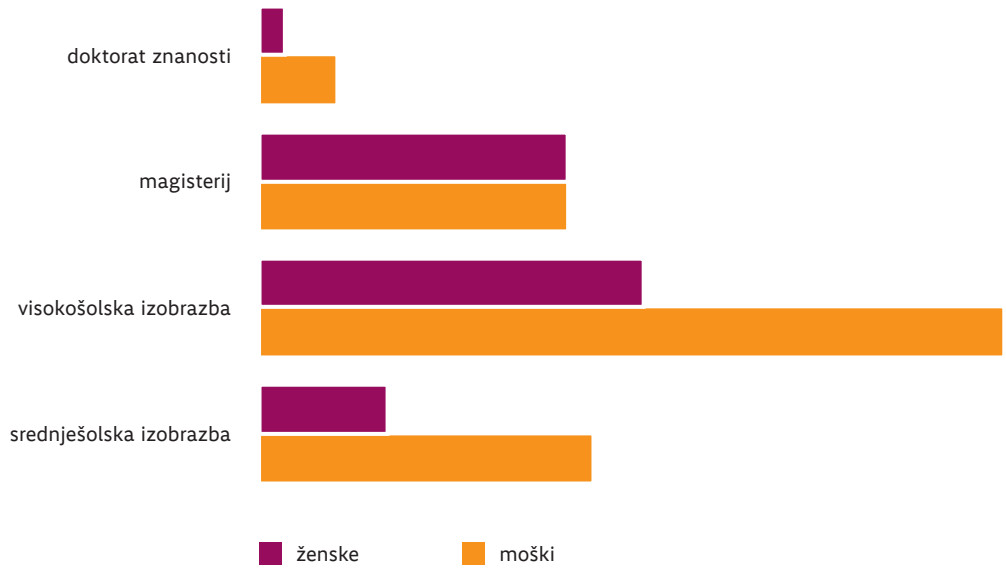

Status: 2026
Source: National Assembly (Državni zbor)

Tipična poklicna skupina slovenskega poslanca

Podobno kot pri izobrazbeni ravni tudi pri poklicu slovenski poslanci večinoma prihajajo iz višjih poklicnih skupin. Njihovo poklicno ozadje pred vstopom v parlament je bilo razvrščeno v skladu s sistemom razvrstitve Oesch, kot je prikazano spodaj. Glede na ta sistem v slovenskem parlamentu prevladuje višja skupina storitvenih poklicev, ki vključuje strokovnjake, akademike in menedžerje. Od 90 poslancev jih 79 pripada tej skupini. Še 7 poslancev pripada nižji stopnji storitvenega razreda, medtem ko je mogoče le 4 poslance uvrstiti med kvalificirane delavce. To je v veliki meri tudi posledica dejstva, da so bili na teh volitvah v parlament ponovno izvoljeni številni politični akterji iz strank Gibanje Svoboda in SDS, kar pomeni močno zastopanost poklicne politične elite.

Oescheva klasifikacija družbenih razredov

Razpredelnica 3

	zaposleni			**samozaposleni**	
	administrativna delovna logika	**medčloveška delovna logika**	**tehniška delovna logika**	**neodvisna delovna logika**	
višji storitveni razred	višji menedžerji računovodje, visoki uradniki ministrstev, strokovnjaki za oglaševanje in podobno	sociokulturni strokovnjaki srednješolski učitelji, zdravniki, univerzitetni profesorji	tehnični strokovnjaki inženirji, strokovnjaki za informacijsko tehnologijo	samostojni poklici odvetniki, praktični zdravniki, samostojni svetovalci	veliki delodajalci menedžerji, lastniki podjetij, veliki kmetje
nižji storitveni razred	nižji menedžerji usposobljeno administrativno osebje, usposobljeni komercialni poklici	sociokulturni poklici socialni delavci, osnovnošolski učitelji	tehnični poklici usposobljeni delavci v inženirskih poklicih, medicinski tehniki	lastniki malih podjetij z zaposlenimi	
delavski razred	usposobljeni uradniki usposobljeni tajniki, skladiščni uradniki rutinsko delo v pisarni delavci v klicnih centrih	usposobljeni ponudniki storitev prodajalci, vzgojitelji, medicinske sestre rutinsko opravljanje storitev natakarji, čiščenje, varovanje	usposobljeni obrtniki, delavci električarji, gradbeni električarji rutinsko kvalificirano delo operaterji strojev, poklici v tovornem prometu	lastniki malih podjetij brez zaposlenih	

Status: 2026
Source: Oesch, Daniel

Tako kot v prejšnjem sklicu parlamenta še vedno lahko opazimo jasno podzastopanost delavskega razreda; s samo štirimi poslanci, ki se opredeljujejo kot kvalificirani delavci, ima ta skupina precej manj sedežev, kot bi to nakazoval njihov demografski delež v širšem slovenskem prebivalstvu. Poleg tega odsotnost nekvalificiranih delavcev v Državnem zboru poudarja strukturne ovire za vstop v parlament, s katerimi se soočajo nižji družbeni sloji. Skupine, kot so platformni delavci, prodajalci in zaposleni v sektorju oskrbe, so v parlamentarni zastopanosti popolnoma odsotne.

Z vidika strankarskih družin se pojavljajo nekatere razlike, čeprav je prevlada višjega storitvenega razreda enotna po celotnem ideološkem spektru. Liberalci in SD imajo največji delež poslancev iz višjega storitvenega razreda. Desnosredinska stranka kaže nekaj močnejšo prisotnost nižjega storitvenega razreda.

Analizirana poklicna struktura potrjuje tezo o »profesionaliziranem parlamentu« in močni prisotnosti »političnega razreda«, saj je bilo (ponovno) izvoljenih veliko sedanjih in nekdanjih ministrov ter poslancev. Vidimo, da so poti do političnih funkcij v veliki meri omejene na posameznike z visokošolsko izobrazbo in ustreznimi poklici iz strokovnega razreda. Nobena strankarska družina ne zastopa delavskega razreda na način, ki bi odražal njegovo demografsko velikost v slovenski družbi. To neravnovesje še okrepi dojemanje politike kot elitnega poklica, ki ga oblikujejo tisti, ki že pripadajo višjemu službenemu razredu.

Slika 3

Sestava parlamenta glede na družbeni in poklicni razred

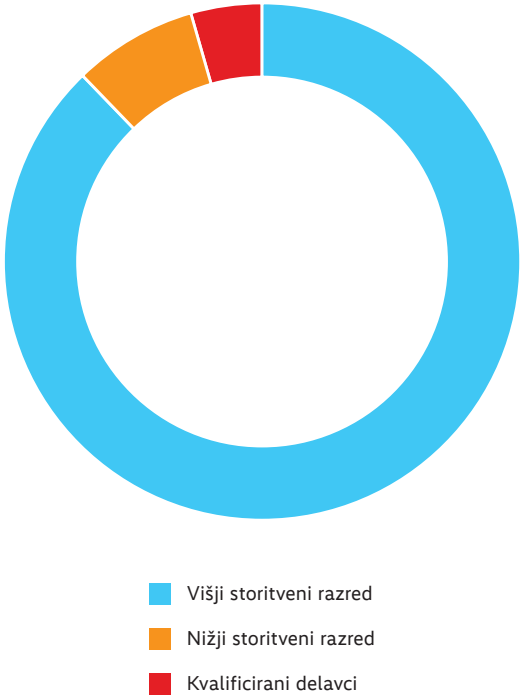

Status: 2026
Source: National Assembly (Državni zbor)

Slika 4

Družbeni in poklicni razredi glede na strankarske družine

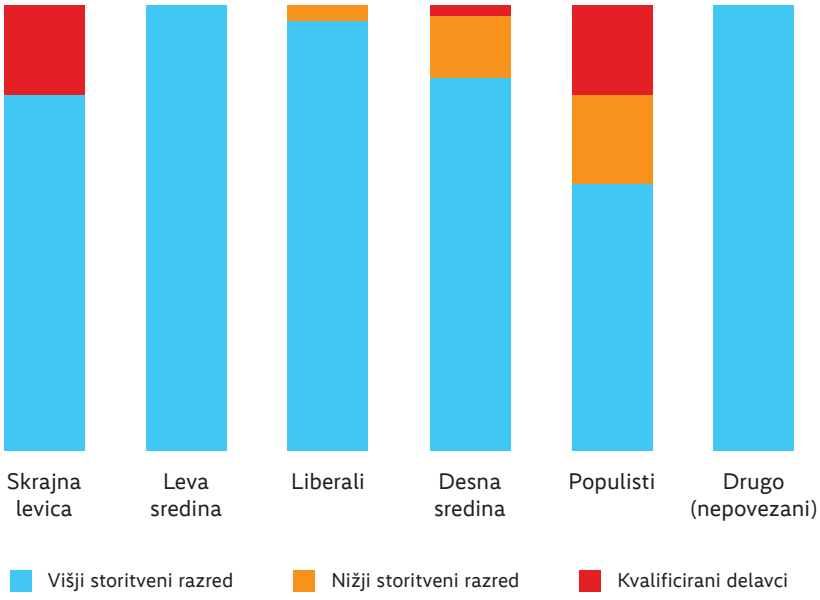

Status: 2026
Source: National Assembly (Državni zbor)

Sklepi in priporočila

Ugotovitve študije kažejo, da kljub spremembi sestave parlamenta po splošnih volitvah leta 2026 v slovenskem državnem zboru še vedno obstajajo znatne in v nekaterih pogledih vse globlje neenakosti v demokratični zastopanosti. Mladi in ženske so še vedno precej premalo zastopani, medtem ko v parlamentu še naprej prevladujejo predstavniki srednje starosti in visoko izobraženi pripadniki višjega storitvenega razreda. Najbolj presenetljivo je, da se je poklicna vrzel znatno povečala, saj velika večina poslancev pripada višji službeni skupini, medtem ko je le štiri mogoče uvrstiti med kvalificirane delavce in nobenega med nekvalificirane delavce. To je mogoče v glavnem opisati kot posledico reelekcij znotraj političnega razreda, saj sta največji stranki (GS in SDS) ohranili nespremenjeno vodilno vlogo.

V primerjavi s prejšnjim parlamentarnim mandatom je slika zato mešana. Število poslancev, mlajših od 30 let, se je nekoliko povečalo, in sicer s treh na štiri, število žensk pa se je povečalo z 32 na 33. Povečala se je tudi zastopanost starostne skupine od 30 do 44 let, ki zdaj presega svoj sorazmerni demografski delež. Vendar so te spremembe preveč omejene, da bi bistveno spremenile strukturo parlamentarne zastopanosti. Državljani, mlajši od 30 let, bi sorazmerno zasedali 26 sedežev, a imajo le štiri, medtem ko ženske, čeprav predstavljajo nekoliko več kot polovico prebivalstva, zasedajo le 33 od 90 sedežev.

Hkrati so se nekatere neenakosti še bolj poglobile. Koncentracija poslancev iz višjega službenega razreda se je znatno povečala, medtem ko se je zastopanost delavskega razreda zmanjšala. Novi parlament se zato z vidika poklicnega ozadja zdi še bolj socialno homogen kot njegov predhodnik. Znatna prisotnost dosedanjih poslancev, nekdanjih ministrov in drugih profesionalnih političnih akterjev prav tako kaže na vse bolj profesionalizirano politično elito, v kateri lahko že sam pretekli dostop do političnih in institucionalnih mrež olajša nadaljnji dostop do parlamentarne funkcije.

Izobrazbena raven ostaja še en pomemben mehanizem za omejevanje dostopa. Čeprav se je izobrazbeni profil spremenil, ima 80 odstotkov poslancev visokošolsko izobrazbo, kar potrjuje, da je dostop do poslanskega mandata še vedno močno povezan s terciarno izobrazbo. Izobrazba in poklicno ozadje skupaj kažeta, da se formalna enakost pri pravici do kandidature ne odraža v enakih družbenih priložnostih za vstop v parlament.

S socialdemokratskega vidika te neenakosti odpirajo širša vprašanja o politični enakosti in družbenih temeljih predstavniške demokracije. Demokratično zastopstvo ne zahteva, da bi parlament popolnoma odražal družbo. Vendar pa lahko vztrajna in znatna izključenost določenih demografskih in družbenih skupin oslabi zmožnost predstavniških institucij, da odražajo celoten spekter izkušenj, interesov in skrbi, prisotnih v družbi. To je še posebej pomembno, kadar iste neenakosti vztrajajo skozi volilne cikle kljub spremembam v strankah in parlamentarnih večinah.

Ugotovitve iz leta 2026 zato kažejo, da izziv ni več zgolj v povečanju raznolikosti, temveč tudi v razširitvi družbenih poti, prek katerih lahko državljani vstopijo v politično življenje. Pomembni so pridobivanje kandidatov, njihovo imenovanje na izvoljive položaje, organizacija strank in dostop do mrež. Vztrajnost istih vrzeli v zastopanosti po še enih volitvah kaže, da jih volilna tekma sama po sebi verjetno ne bo odpravila.

Da bi napredovali v smeri bolj vključujoče in enakopravne demokracije, bi bilo treba upoštevati naslednja priporočila:

1. Zastopanost mladih in politična prenova

Izrazita nezadostna zastopanost mladih ostaja ena najbolj očitnih vrzeli v demokratični zastopanosti. S samo štirimi poslanci, mlajšimi od 30 let, v primerjavi z idealno sorazmerno zastopanostjo 26 sedežev se je položaj od prejšnjega parlamenta izboljšal le neznatno. Politična prenova zato zahteva več kot le občasno izvolitev posameznih mladih kandidatov.

→ Uvedba kvot za mlade, ciljnih vrednosti ali rezerviranih mest za kandidate, mlajše od 30 let, na strankarskih listah, zlasti na mestih in v volilnih okrajih, kjer imajo realno možnost izvolitve.

→ Reforma notranjih postopkov izbora kandidatov, da se stranke spodbudi k pridobivanju, razvoju in napredovanju mlajših kandidatov, namesto da se zanašajo predvsem na uveljavljene politične osebnosti.

→ Okrepitev mladinskih organizacij znotraj političnih strank in zagotovitev organizacijske, finančne in mentorske podpore, potrebne za tekmovanje pod bolj enakopravnimi pogoji, za mlajše kandidate.

→ Spodbuda za politične stranke, naj generacijsko obnovo obravnavajo kot del nasledstva na vodstvenih položajih, vključno z vključevanjem mlajših predstavnikov v vodstvene strukture strank in parlamentarne odgovornosti.

→ Nadaljevanje preučevanja možnosti znižanja volilne starosti na 16 let v kombinaciji z močnejšim državljanskim in demokratičnim izobraževanjem v srednjih šolah ter ukrepi, ki spodbujajo smiselno politično udeležbo med mladimi.

2. Enakost spolov med generacijami

Povečanje števila poslank z 32 na 33 predstavlja le neznaten napredek. Ženske predstavljajo približno 50,7 odstotka prebivalstva, v parlamentu pa le 37 odstotkov poslancev. Poleg tega se razlika med spoloma močno prepleta z starostjo: v parlamentu sedi le ena ženska, mlajša od 30 let, hkrati pa so ženske premalo zastopane tudi med poslanci, starimi 60 let in več.

→ Prehod od minimalnih kvot za kandidate k volilnim in strankarskim pravilom, ki zagotavljajo dejansko enakost spolov, vključno z upoštevanjem sistema »zadrge« ali izmeničnega razporeda spolov na volilnih listah ter spremembami volilnega sistema.

→ Dopolnitev številčnih kvot za spol s pravili glede razporeditve kandidatov in njihove izvoljivosti, saj uravnotežene volilne liste same po sebi ne zagotavljajo uravnotežene zastopanosti v parlamentu.

→ Posebna obravnava dvojne prikrajšanosti, s katero se soočajo mlajše ženske, vključno s ciljnim pridobivanjem kandidatk, mentorstvom, podporo pri volilnih kampanjah in umestitvijo na volilno konkurenčne pozicije.

→ Spodbuda za stranke s trajno nizko zastopanostjo žensk, da sprejmejo strožje notranje ukrepe za enakost in merljive cilje za prihodnje volitve.

3. Odprtje parlamenta tudi za tiste, ki ne pripadajo profesionalni politični eliti

Najpomembnejša sprememba, ki jo je ugotovila študija iz leta 2026, zadeva poklicno ozadje. Ker je 79 poslancev uvrščenih v višji razred javnih uslužbencev, sedem v nižji razred javnih uslužbencev in le štirje med kvalificirane delavce, je v parlamentu prevladujoča koncentracija poklicev strokovnjakov in vodstvenih delavcev. Nekvalificirani delavci so še vedno popolnoma odsotni.

To kaže, da podzastopanost delavskega razreda ne bi smela biti več obravnavana kot sekundarna razsežnost neenakosti. Predstavlja eno najmočnejših strukturnih neravnovesij v sestavi Državnega zbora.

→ Sprejem bolj vključujočih strategij pridobivanja kandidatov znotraj strank, usmerjenih posebej v kandidate iz kvalificiranih in nekvalificiranih poklicev, nege, trgovine na drobno, proizvodnje, prometa, storitev in drugih podreprezentiranih poklicnih okolij.

→ Pregled in prevetritev postopka izbire kandidatov znotraj strank, ki lahko nehote dajejo prednost poklicnim politikom, visokim uradnikom, menedžerjem in strokovnjakom z visokimi kvalifikacijami.

→ Povečanje vloge sindikatov, strokovnih združenj in organizacij civilne družbe pri iskanju, spodbujanju in podpiranju kandidatov z izkušnjami v delavskem gibanju in delavskih skupnostih.

→ Večji poudarek na neposrednem političnem zastopanju delavcev in sodelovanju s sindikati s strani političnih strank, zlasti tistih, ki se uvrščajo v levo-sredinsko in socialdemokratsko tradicijo, namesto da predpostavljajo, da lahko poklicni politiki nadomestijo delavsko zastopstvo.

Na poti k bolj reprezentativnemu parlamentu

Ugotovitve iz leta 2026 kažejo, da volilne spremembe ne pomenijo nujno tudi družbenih sprememb v parlamentarni zastopanosti. Strankarska sestava Državnega zbora se je spremenila in v parlament so vstopili novi politični akterji, vendar številne strukturne neenakosti, ugotovljene v prejšnji študiji, ostajajo. Mladi so še vedno močno podzastopani, ženske so še daleč od demografske enakopravnosti, visokošolsko izobraževanje še naprej deluje kot pomembna vstopna točka v politične funkcije, zastopanost delavskega razreda pa se je še dodatno oslabila.

Najizrazitejši trend je vse večja koncentracija parlamentarne zastopanosti v višjih slojih javne uprave. V kombinaciji s ponovno izvolitvijo dosedanjih poslancev ter prisotnostjo nekdanjih ministrov in uveljavljenih političnih osebnosti to kaže na utrjevanje profesionalne politične elite.

Problem zastopanosti ne pomeni zgolj tega, da je v parlamentu premalo mladih, žensk ali delavcev. Največje ovire se pojavljajo tam, kjer se te značilnosti prekrivajo: mlade ženske, ženske in moški iz delavskega razreda, ljudje brez terciarne izobrazbe ter državljani brez uveljavljenega dostopa do profesionalnih političnih mrež se soočajo s posebej omejenimi potmi v parlament.

Za bolj reprezentativen parlament morajo zato politične stranke gledati dlje od zgolj volilnih kvot in ponovno premisliti, koga sprejemajo v svoje vrste, koga napredujejo, komu dodelijo volilno mesto in komu omogočijo izgradnjo uspešne politične kariere. Razširitev teh poti ne bi le povečala socialne reprezentativnosti parlamenta, temveč bi lahko okrepila tudi njegovo povezavo z državljani, katerih vsakodnevne izkušnje se trenutno le šibko odražajo med izvoljenimi predstavniki.

Končno večja vključenost ni zgolj vprašanje doseganja boljših demografskih statistik. Gre za zagotavljanje, da je politična moč dostopna državljanom ne glede na generacijo, spol, izobrazbeno ozadje in družbeni razred. Zmanjšanje razlike med sestavo parlamenta in družbo, ki jo zastopa, je zato bistven del krepitve politične enakosti, demokratične legitimnosti in zaupanja v predstavniške institucije.

Viri in literatura

1. Bovens, Mark A. P. / Wille, Anchrit (2017): Diploma Democracy: The Rise of Political Meritocracy, Oxford: Oxford University Press.

2. National Assembly (2026): About the National Assembly (Composition and organisation), Ljubljana: Državni zbor RS.

3. National Assembly (2026): Deputies of the National Assembly, Ljubljana: Državni zbor RS.

4. Oesch, Daniel (2006): Redrawing the Class Map: Stratification and institutions in Britain, Germany, Sweden and Switzerland, Houndmills / Basingstoke/ Hampshire / New York: Palgrave Macmillan.

5. SURS (2025): SiStat / Prebivalstvo, Ljubljana: Statistični urad RS.

6. UNESCO (2012): International Standard Classification of Education ISCED 2011, Montreal: UNESCO Institute for Statistics.

7. Štromajer, Jernej (2025): UNEQUAL DEMOCRACIES 2025 Slovenia: Who does (not) have a seat in parliament?, FES Zagreb.

O avtorju

Jernej Štromajer je slovenski politolog. Bil je državni sekretar na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije pristojen za visoko šolstvo in znanost v 13. Vladi Republike Slovenije. Bil je tudi predsednik Dijaške organizacije Slovenije, namestnik predsednika Študentske organizacije Slovenije, član Sveta Vlade Republike Slovenije za mladino in član Sveta Vlade Republike Slovenije za študentska vprašanja. Bil je aktiven tudi v lokalni politiki v Sloveniji.

O Demokracijah neenakosti

Projekt **Unequal Democracies** je del pobude FES Democracy of the Future. Njegov glavni cilj je spodbujanje primerjalnega razumevanja, zakaj neenakost pri glasovanju in drugih demokratičnih procesih škoduje našim demokracijam.

V poročilih o posameznih državah ponujamo podrobnejše analize nacionalnih kontekstov z namenom oblikovanja in spodbujanja političnih priporočil za odločevalce.

Študija analizira sestavo slovenskega parlamenta septembra 2026 in razkriva strukturne neenakosti v zastopanosti. Mladi, ženske – zlasti mlajše ženske – ter delavski razred so močno podzastopani, medtem ko prevladujejo moški srednjih let z visoko izobrazbo in strokovnim ozadjem. Podatki kažejo, da parlament ne odraža demografske in socialne raznolikosti družbe, kar ustvarja demokratični primanjkljaj. Avtor opozarja, da izobrazba deluje kot ovira pri dostopu, in predlaga uvedbo kvot za mlade, sistem zadrge za spolno enakost ter aktivnejše vključevanje delavskega razreda prek sindikatov in strankarskih politik. Študija zaključuje, da bi bolj vključujoč in reprezentativen parlament krepil legitimnost ter vitalnost slovenske demokracije.

Podrobnejše informacije o tej temi lahko najdete na:
↗ **fes.de**

Friedrich Ebert Stiftung